

CÜNEYD-İ BAĞDÂDÎ HZ. (4)*

Eüzü bi'llahi mine's-şeytâni'r-racîm...

Bi'smi'llâhir-rahmâni'r-rahîm...

El-hamdü li'llahi rabbi'l-âlemîn... Hamden kesîran tayyiben mübâreken fîh... Alâ külli hâlin ve fî külli hîn... Kemâ yenbagî li- celâli vechihî ve li-azîmi sultânih... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn, muhammedin ve âlihî ve sahibihî ecmaîn... Ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn... Emmâ ba'd:

Aziz ve sevgili mü'min ve muvahhid kardeşlerim!

Evliyâullahın hallerini, hayatlarını ve mübarek sözlerini okumağa devam edeceğiz. Seyyidü't-tâife Cüneyd-i Bağdâdî Hazretleri'ndeyiz. Geçen hafta başladık, bu hafta devam ediyoruz. Okuduğumuz kitap da bu hususta en sağlam, en salâhiyetli, en kıymetli bir mübarek zâtın yazdığı, kaynak eserlerden sayılan mühim bir eser. Baskısı da güzel yapılmış. Alim yazmış, alim neşretmiş, aşağıya notlar koymuş. Her bakımdan kıymetli bir eser. Okuyoruz...

Bunların okunmasına, izahına geçmeden önce Peygamber SAS Efendimiz'in ruh-u pâkine bizden bir hediye-i Kur'âniye olsun acizâne, muhibbâne; sonra Peygamber Efendimiz'in âline, ashâbına, etbâına, evliyâullah, mürşidîn-i

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

kâmilîn ve evliyâ-i mukarrabînin ruhlarına, sâdât u meşâyih turuk-u aliyyemizin ervâhına hediye olsun diye;

Bu diyarları Allah rızası için cihad edip fethetmiş olan fatihlerin, şehidlerin, gazilerin, mücahidlerin ruhlarına hediye olsun diye; bu diyarlarda medfun bulunan enbiyaullah, evliyaullah sahabe-i kirâm, şehidler, gaziler, mücahidlerin ruhlarına hediye olsun diye;

Uzaktan yakından buraya zahmet edip, gelip dolduran, şereflendiren siz kardeşlerimizin ahirete göçmüş olan bütün müslüman âbâ ü ümmehât, ecdâd u ceddâd, akraba u taallukât, ihvân u evlâd u zürriyyâtlarının ruhlarına hediye olsun diye;

Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi sevdiği kullarından eylesin, ömrümüzü rızasına uygun geçirmemizi nasib eylesin, imtihanı başarmamızı nasib eylesin, Rabbimizin huzuruna sevdiği, râzı olduğu kullar olarak varmamızı nasib eylesin diye, bir Fâtiha, üç İhlâs-ı Şerif okuyalım, öyle başlatalım:

.....

a. Mü'minin Ferasetinden Sakının!

Cüneyd-i Bağdâdî Hazretleri'nin 297 senesinde, halifenin tahta çıkışı bayramı gününde, cuma günü vefat edip cumartesi defnedildiğini okumuştuk.

Cüneyd-i Bağdâdî büyük alim, fıkihtan fetva da veriyor. Yâni, ilm-i fıkhı da çok iyi bilen bir kimse.

وَأَسْنَدَ الْحَدِيثِ

(Ve esnede'l-hadîs) Hadis de rivâyet etmiş.

Alimlerin hepsi hadis âlimi değildir ama, hadis-i şerîfi de teberrüken, az da olsa rivâyet etmişlerdir; oradan da sevap kazanalım diye... Çünkü bazı rivayetler var:

“—İnsan kırk tane hadis bilirse, rivâyet ederse, öğrenirse, ezberlerse ahirette büyük mükâfatlara erecek, alimler zümresinden haşrolunacak, öyle sayılacak.” diye.

Onun için, hadisle meşgul olmuşlardır.

Tasavvuf ilmi eğer fıkha dayanırsa, ilm-i fıkha dayanırsa yâni Kur'an'a, hadise dayanırsa, şeriat ilimlerine dayanırsa, sünnet-i seniyye-i nebeviyyeye dayanırsa; yolların en güzeli olur, en sağlamı olur, cennete götüren yol olur, takvâ yolu olur. İnsanı ihsân makamına götüren, makâm-ı ihsâna kavuşturan, ârif-i billâh yapan, mahbûb-u ilâhî yapan bir yol olur. Çok önemli hadis- i şerife bağlı olmak...

Bunun dışında bazı insanlar vardır, belki yolları doğrudur ama, kendileri cahil kaldığından yanlış sözler söyleyip, yanlış işler yapıyorlar. Bazılarının da yolları, felsefeleri, akılları, fikirleri zaten yamuk, yanıştır, yamuk giderler. Allah bizi, Kur'an-ı Kerim'in yolundan, şeriatin yolundan, Peygamber Efendimiz'in yolundan ayırmasın... Mühim olan odur. Tasavvufun da temeli odur, aslı odur.

Bozuk tarikatlar çıkmış, içki içen, bazı günahları işleyen zümreler türemiş, onlar sapıtmışlar, yolunu şaşırılmış. Nasıl Hazret-i

İsâ AS hak peygamber olduğu halde, İncil hak kitap olduğu halde hristiyanlar sonradan Hazret-i İsâ AS'ın yolunu bırakıp da nasıl haça tapmışlarsa, sapıtmışlarsa, cehenneme gidecek sözler söylemişlerse, kâfir olmuşlarsa... Eh bazı insanlar dikkat etsin, sapmasaydı, ayağını kaydırmıyaydı, sapıtmışsa kusur kendisininindir.

Asıl tasavvuf takvâ yoludur, Kur'an yoludur, Peygamber Efendimiz'in halidir, ahlâkıdır, öyle olması lâzım. Onun için fıkha dayanması lâzım, hadis-i şerîfe dayanması lâzım, şeriatin dairesinin içinde, ortasında başının tâcı olması lâzım şeriat.

Hadis de rivâyet etmiş mübarek. Hem fıkıh âlimiymiş, fakihmiş, hem de hadis de rivâyet etmiş. Teberrüken bir hadis-i şerîfini yazıyor müellif. Diyor ki müellifin kendisi, Ebû Abdirrahmân es-Sülemî, o da büyük âlim:

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَافِظُ قَالَ حَدَّثَنَا
بُكَيْرُ بْنُ أَحْمَدَ الْحَدَّادِ الصُّوفِيِّ بِمَكَّةَ حَدَّثَنَا
الْجَنَيْدُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَبُو الْقَاسِمِ الصُّوفِيُّ حَدَّثَنَا
الْحَسَنُ بْنُ عَرَفَةَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ الْكُوفِيُّ
عَنْ عَمْرِو بْنِ قَيْسِ الْمَلَائِيِّ عَنْ عَطِيَّةَ عَنْ أَبِي
سَعِيدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِحْذَرُوا فِرَاسَةَ الْمُؤْمِنِ فَإِنَّهُ يَنْظُرُ
بُنُورِ اللَّهِ تَعَالَى وَقَرَأَ إِنَّ فِي ذَلِكَ

لَايَاتٍ لِلْمُتَوَسِّمِينَ قَالَ لِلْمُتَفَرِّسِينَ .

TS. 156/1 (Haddesenâ muhammedü'bnü abdi'llahi'l-hâfız) Bize, Hafız sıfatıyla mevsuf olan Muhammed ibn-i Abdillah, hadis olarak söyledi, nakletti, biz ondan aldık bu hadis-i şerîfi diyor, ilk râvînin ismini böyle veriyor.

أَبُو عَبْدِ اللَّهِ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ
حَمْدَوَيْهِ بْنِ نَعِيمِ بْنِ الْحَكَمِ الضَّبِّي الطَّهْمَانِي
الْحَاكِمِ النَّيْسَابُورِي الْحَافِظُ الْمَعْرُوفُ بِابْنِ
الْبَيْعِ إِمَامُ أَهْلِ الْحَدِيثِ فِي عَصْرِهِ وَالْمَوْلَى فِيهِ
الْكُتُبِ الَّتِي لَمْ يُسْبَقْ إِلَى مِثْلِهَا كَانَ عَالِمًا
عَارِفًا وَاسِعَ الْفِقْهِ وُلِدَ فِي رَبِيعِ الْأَوَّلِ سَنَةَ
إِحْدَى وَعِشْرِينَ وَثَلَاثَ مِائَةَ بِنَيْسَابُورَ وَتُوفِّيَ
بِهَا يَوْمَ الثُّلَاثَاءِ ثَالِثُ الصَّفْرِ سَنَةَ خَمْسٍ وَأَرْبَعِ

مِائَةَ

Bu Ebû Abdullah Muhammed ibn-i Abdillah ibn-i Muhammed ibn-i Hamdeveyh ibn-i Nuaym ibni'l-Hakem ed-Dabbî et-Tahmânî el-Hâkim en-Neysâbûrî el-Hâfız. (*El-ma'rûf bi'bni'l-beyyi'imâmü ehli'l-hadîsi fî asrihî*) Yâni zamanında, hadis ilminin önderi imiş. Kitabı yazan şahsa bu hadisi nakleden birinci râvîsi.

(Ve'l-müellifü fîhi'l-kütübe'l-letî lem yüsbak ilâ mislihâ) Hadis ilminde öyle eserler yazmış ki, emsâli yazılmamış, kimse onu geçememiş. Böyle bir alim.

(Kâne àlimen àrifen vâsia'l-fıkh) Alim bir kimseydi, àrifti, irfânı da vardı, Fıkhı da iyi bilen bir hadisçiydi. (Vülide fî şehri rebîü'l-evvel) Rebîü'l-evvel ayında doğmuştu. (Senete ihdâ ve işrîne ve selâse mieh) 321 hicrî yılında Nişâpur'da doğmuştur.

(Ve tuvüffiye bihâ yevme's-sülesâ') Ve yine Nişapur'da salı günü vefat etti, (sâlisü's-safer) Safer ayının üçünde, (senete hamsin ve erbaa mieh) 405 senesinde vefat etti. Birinci râvî bu.

Bak bu kitabın kendisinde yok. Bu kitabı neşreden –Allah râzı olsun– Nureddin ibn-i Şüreybe'nin alta koyduğu bilgiler. Allah rahmet eylesin, Allah râzı olsun... Mısır'da iyi bir alimmiş.

Güzel. Bu bilgiyi verdi, Allah râzı olsun...

(Kâle haddesenâ bükeyrü'bnü ahmede'l-haddâdü's-sûfî) Bu, demin adını söylediğimiz meşhur hadis alimine de, bu hadisi kim rivâyet etmiş: Bükeyri'bni Ahmed el-Haddâd es-Sòfî rivâyet etmiş. Haddâd; demirci demek. Yâni adam hem alim, –dikkat edin muhterem kardeşlerim, bunu yeri gelince söylersiniz– hem alim, hadis rivâyet ediyor, hem haddâd, demirci. Yâni kimseye yük olmuyor, elinin emeğiyle çalışıyor, kazanıyor. Hem ticaretini yapıp geçimini sağlıyor, hem de ilimde zirve olmuş, önder olmuş.

İşte hakikî sòfîlerin, hakikî alimlerin, hakîkî mü'minlerin sıfatı budur. Kimseye yük olmazlar. Kimsenin hakkını yemezler, elinin emeğiyle, alnının teriyle geçinirler. Onu bunun istismâr etmek, sömürmek, dilenmek, birisinin sırtından geçinmek, onun bunun sadakasıyla geçinmek... Böyle şeyleri sevmezler. Çalışır, öğrendiği ilmi başkasına öğretirken para istemez, maaş istemez. Çalışır kazanır, ilmi Allah rızası için öğrenir, Allah rızası için öğretir. Öyle sağlam insanlardır.

Yakın zamana kadar öyle geldi. Hoca, talebeden para istemez, para almaz, onu istismar etmez. Helâl lokma yemeğe çok dikkat eder. Helâl lokma olması için de, bir sanat ile meşgul olur, çalışır, ter döker, elinin emeğiyle, alnının teriyle geçinir, helâl lokma odur diye. Onun için bakın adı Haddâd, demirci. Demirci ama alim.

Şimdi ara bakalım cihanda hem demirci olan, hem âlim olan bir insan bulacak mısınız?.. Bulamazsınız. Şimdi bulamazsınız. Yâni demircilik laf olsun diye. Yoksa demircilik de yapmaz adam ama, alnının teriyle geçinmek için. Yoksa demirciliğe filan... Dünya gözünde değil, dünyaya aldırıldığından değil. Ama helâlinden kazanacak, alın teriyle kazanacak diye demircilik de yapmış. Sûfî imiş.

Şimdi sûfîlere beleşçi diyenler utansın! Veyahut sûfiyim deyip de başkasının sırtından geçinmeğe kalkışan zamana sahtekârları utansın... O da var. Şimdi eğri otursak da doğru konuşmamız lâzım. İstismarcı varsa, o da utansın!

Bak, hakiki sòfiler elinin emeğiyle geçiniyorlardı, kimseye yük olmuyorlardı. Sen de öyle ol! Veyahut da tasavvuf, aslında onu bunu sömürmek değildir, tembellik değildir, onun bunun sırtından geçinmek değildir. İşte hakîkî sòfiler böyledir. Bunu da bilelim. Yâni söyleyecek zaman gelir.

Çünkü ne diyorlar:

“—Tekkeler tembellerin yuvası haline gelmişti...”

Yalancı!.. Sùfî, çalışır, başkasına da fayda sağlar. Çalışır, kazancını sofraya tanzim edip başkasının karnını doyurmakta harcar. İbrâhim ibn-i Edhem tacı tahtı bıraktı. Sarayı, saltanatı bıraktı. Elinin emeğiyle geçinirdi, kazancıyla yiyecek, içecek alırdı, arkadaşlarıyla kaldığı medreseye getirirdi onları, sofraya açardı, buyurun yiyin kardeşlerim derdi. Sùfi budur.

“—Tasavvuf yâr olup bâr olmamaktır.”

Çok sevdiğim bir tarifi bu tasavvufun. Tasavvuf dost olmaktır ama dostuna yük olmamaktır. Bunu böyle bilin. Ben sòfîyim, ben dervişim, ben tarikata bağlıyım diyen tasavvufu böyle yaşasın... Sòfîlere de beleşçi, tembel, istismarcı diyenler de utansın. Onlara da bu misalleri söyleyin!

(Bi-mekkiye) Demircilik yapan bu alim, müellifimize hadisi rivâyet eden ikinci râvî, Mekke'deymiş mübarek. Mekke'de söylemiş veyahut hadisi, Mekke'de rivâyet etmiş olan.

Tabii Mekke-i Mükerrerme, Medine-i Münevvere mü'minlerin aşık olduğu diyarlardır. Eskiden insanlar oraya kalkar, giderlerdi, şimdi de gidiyorlar. Ne farkı var?.. Dağlar kadar fark var! Yerler, gökler arası kadar fark var! Eskiden oraya giden insan, çölleri geçerken çok sıkıntı çekiyordu. Orada yaşarken çok sıkıntı çekiyordu.

Şimdi çölleri uçakla geçiyoruz, lüks içinde orada yaşıyoruz, cebimizde paramız var diyoruz. Eirkondeyşılı, yâni mükeyifli, havayı serinleten cihazlarla, ohh, serin odalarda oturuyoruz. Kebapların her çeşidini yiyoruz; Döner kebab, piliç kızartması... Meyva sularınının her çeşidini gidip içiyoruz, falanca dükkan çok güzel yapıyor, hadi oraya gidelim... Dağlar kadar fark var.

Eskiden mahrumiyet yeriydi ama, aşık mahrumiyete aldırılmaz, giderdi. Şimdi bolluk yeri, bereket yeri. Şimdi oraya giden buradan daha çok rahat ediyor, o ayrı. Mekke'de rivâyet etmiş.

(Haddesene'l-cüneydü'bnü muhammed ebü'l-kàsım es-sûfî) Buna da, bu Mekke'de bu hadisi söyleyen kimseye de Muhammed oğlu Cüneyd isimli şahıs hadisi rivâyet etmiş, Ebû'l-Kàsım es-Sûfî isimli.

O da, (haddesenâ el-hasenü'bnü arafeh) "Bize de bu hadisi Arefe oğlu Hasen rivâyet etti." demiş. Bu kimmiş? (Hasanibni arefe el-abdî ebu alî el-bağdâdî el-müeddib kâlû anhu innehû sikatün) Bu terbiyeci bir adammış, Bağdat'ta yaşıyormuş. Müeddib, terbiyeci demek. Güvenilir insan demiş kaynaklar bunun hakkında. (Ummire tavîlen) Uzun yaş yaşamış.

Bir de insan Kur'an'a göre yaşarsa, takvâya uygun ömür sürerse ömrü bereketlenir, uzun ömürlü olur. Tarihi açın, insanların ömürlerini hesaplayın!..

Padişahlar ne kadar yaşamış, âlimler ne kadar yaşamış. Zenginler ne kadar yaşamış, âbidler, zâhidler ne kadar yaşamış, ölçün bakalım.

Ne tahmin edersiniz padişahlar ve zenginler mi daha çok yaşamış?.. Hayır! Takvâ ehli insanlar, abidler, zâhidler, âlimler, gündüzleri oruç tutup geceleri uyumayıp ibadet edenler çok yaşamış. Neden?.. İbadetin bereketi, ibadetin canlılığı, ibadetin feyzinden bereketinden.

Bak ne diyor buna da (*ummira tavîlen*) uzun yaş yaşadı, Allah uzun ömür verdi, ömrünü uzun etti, ömrünü uzattı diyor; öyle olur. İçki içmezsen, kumar oynamazsan, haram yemezsen, helâlinden kazanırsan, sıla-i rahîm yaparsan, hayrını, sadakanı verirsen; Allah senin ömrüne ömür katar, ömrünü uzatır. "Sıla-i rahîm ömrü uzatır." diyor Peygamber Efendimiz. Onun için iyi müslüman olacaksın. İyi müslüman olmak uzun yaşamamanın da reçetesidir.

Uzun yaşamak mı istiyorsun, sağlam yaşamak mı istiyorsun, bunamamak mı istiyorsun, ihtiyarlamamak mı istiyorsun? Kur'an ehli ol, âbid ol, ibadet ehli ol, hiç bir şey olmaz.

Ama Allah'ın emirlerini dinlemezsen, hadis-i şerifleri dinlemezsen, çizgiden saparsan; o zaman çeşitli şeylere uğrarsın, ceza çekersin. Çok yersen, çok uyursan, çok tembellik yaparsan

çok sağlam olmazsın. Aksine şöyle olur, böyle olur filan, cezasını çeker öyle yapan.

(Fekad âşe mieten ve ısrîne seneh) 120 sene yaşamış bu mübarek. (Ve mâte senete seb'in ve hamsîne ve mieteyn) 257 senesinde vefat etmiş. Tabii burada seneler hep hicrî, kamerî senedir. Bizim tarihimizde, şu cumhuriyetten önceki devrede söylendi mi şu senede öldü, bu senede kaldı... O ne demektir? Hicrî, kamerî sene demektir.

Bize şimdi neyi öğrettiler? Milâdî seneyi öğrettiler. Milâdî sene neyi anlatır? Hazret-i İsa'dan bu zamana güneşin etrafında dünya kaç defa dönmüşse, işte o seneleri anlatır. Kamerî sene ne anlatır? Peygamber SAS Efendimiz'in Medine'ye hicretinden bu zamana kadar ayın on iki defa dünyanın etrafında dolaşmasından hâsıl olan şu kadar kamerî sene geçtiğini anlatır. Bu ikisi farklıdır. Kamerî sene 354 gündür, şemsî sene 365 gündür. Biz kendi örfümüzü, âdetimizi bilelim.

“—Hocam işte şöyle böyle birisi itiraz etmek isterse...”

Cevap olsun diye söylüyorum. Yâni konuşma birçok yönden bize bazı fikirler versin diye söylüyorum:

Romen rakamlarını biliyor musunuz?..

“—Biliyoruz Hocam.”

I harfi gibi olursa 1 olur, iki tane I harfi gibi olursa, II, 2 olur. Üç tane I harfi gibi olursa III, 3 olur. Ondan sonra bir I harfi gibi, bir V gibi

olursa, IV olursa 4 olur. Ondan sonra V gibi olursa 5 olur. I harfi bu tarafa geçerse, V'nin sağ tarafına 6 olur filan... 8 nasıl olacak?..

“—Dur söyleyeyim Hocam, biraz düşüneyim de...”

V harfi yapacaksın, ondan sonra üç tane III koyacaksın VIII, oldu 8... Bununla ne Matematik yapılır, ne yazı yazılır, ne iş görülür ama adamlar kullanmışlardır onu. İşe yaramadığı halde.

Matematiği canlandıran müslümanların rakamlarıdır, İslâm rakamlarıdır. 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15... Buna derler ondalık sistem. Bu müslümanlarındır. İslâm rakamlarıdır matematiği kalkındıran... Matematiği geliştiren İslâm rakamlarıdır. Yoksa Romen rakamlarıyla Matematik olmazdı. Hadi bakalım üçle beşi topla. Alt alta yaz da bir şey çıkart. III, XXX bilmem ne... 38 yazacaksın; üç tane X, bir tane V, üç tane I, otuz sekiz. Ben onu tırt tırt yazarım biter, oldu. Toplama, çıkartma, her şey kolay vs. Yâni, adamlar bozuk olduğu halde onu öğreniyorlar.

Japon kendi alfabetini öğreniyor. Çinli kendi kargacık burgacık alfabetini öğreniyor... Sen Kur'an yazısını öğrenmezsen ayıp değil mi?.. Japon'dan utanmaz mısın, Avrupalıdan utanmaz mısın?.. Dedenin yazısı... Kur'an'ın yazısı... Her şey onunla yazılmış. Eski çeşmelerin üzerinde, senin dedenden sana miras kalmış tarlanın tapusunda, her şeyde o var. O harfleri öğrenmemek olur mu?.. O rakamları öğrenmemek olur mu?.. O tarihi

öğrenmemek olur mu?.. Olmaz! Olmuyor, Avrupalı öğreniyor. Avrupalı Romen rakamlarını öğreniyor, Yunancayı öğreniyor... Yunanlıların dinlerini öğreniyor. Pis, edepsiz Yunanlılar...

Fransız'ın birisi bir kitap yazmış, arkadaşlar getirdiler bana, şöyle okudum. Fransız yazmış, biz değil... “Dünyanın en edepsiz, en akılsız, en dinsiz, en terbiyesiz milleti Yunanlılar” diyor. Yazıyor, bölüm bölüm her şeyde... Ahlâkî bakımdan kusurlarını, hırsızlıklarını, vefasızlıklarını, dinsizliklerini, imansızlıklarını, hepsini sıralamış. Ama Avrupalı öğreniyor onu... Bir de ona hayran... Latin'i de öğreniyor, Yunan'ı da öğreniyor. Neden?.. Benim kültürümün temeli bunlar diyor.

Peki sen, niye Kur'an'ı öğrenmiyorsun, niye Arapçayı öğrenmiyorsun?.. Niye bu Kur'an harflerini öğrenmiyorsun, niye hicrî takvimi öğrenmiyorsun?.. Niye öğrenmiyorsun, her şey onunla yazılmış.

“—Sen dedenin dedesi senin memlekete ne zaman geldi?” diye baktığın zaman, o tarihle karşılaşacaksın.

“—Bu çeşme ne zaman yapıldı, bu cami ne zaman yapıldı?” diye baktığın zaman, onunla karşılaşacaksın.

Onu öğreneceksin, öğreneceğiz, öğreneceksiniz.

Yâni eğer olgun, tam, bilgili, görgülü, haysiyetli, şerefli bir insan olmak istiyorsan öğreneceksin!.. Dedeni bileceksin!.. Bir dedeni öğren, ecdadını öğren, bir de Avrupalıyı gör

bakalım!.. Hangisi daha medenî imiş, gör... Hangisi daha bilgili imiş, hangisi daha temizmiş, gör...

Amerika'dan bir profesör arkadaş geldi. Süleymaniye Camii'nin esrarını çözmekle uğraşıp duruyormuş. Hayretler içinde kaldığını söylüyor. Neler neler düşünmüş o rahmetli Mimar Sinan... Süleymaniye Camii'ni yaparken neler düşünmüş. Eskiden kandillerde yağ yanıyordu, caminin içi simsiyah olması lâzım!.. Hayır, hepsi düşünülmüş. Hava nereden dolaşacak, nereye gidecek, nerede toplanacak; hepsi düşünülmüş.

İs toplama odası varmış yukarıda... Havanın böyle dönüp de, cereyan yapıp da, gittiği yerde... "İs toplama odasında havuz var hocam!" diyor. Tam tepede havuzun işi ne? Çünkü oradan buharlaşıp, isi orada durduruyor. Sebebi var...

Duvarların içine boş küpler koymuş, ağızları bu tarafa doğru. Neden? Ses kaliteli olsun diye... İhtiyar imam oradan hafif sesi ile Fâtiha'yı okuduğu zaman, en arkadaki bile duyacak gibi... Neden? Her şeyi hesaplamış.

Mihrabı niçin böyle yapmış, üstünü niçin böyle yapmış? Ses buradan çarpsın, arkaya gitsin diye... Yansıma kanunlarını biliyor, ses kanunlarını biliyor, hava hareketi kanunlarını biliyor. Mimarlığı biliyor, matematiği biliyor. Kaç bilinmeyenli denklemlerle hesaplanacak işleri hesaplamış. Hayret ediyor Amerika'dan gelen profesör kardeşimiz.

Tanı ecdadını!.. Ecdadının yaptığı çiniyi bugün Amerikası, Avrupası, Rusyası, Japonyası yapamıyor. Süleymaniye Camii'ne koyduğu çiniyi yapamıyor. Onun içindeki renkleri veremiyor.

Bir yerde köprü yapmış dedelerimiz... Nerede köprü yapmış, Edirne tarafında bir yerde... Balkan Harbi sırasında bombalamışlar, yıkmışlar; hani düşman gelmesin, geçmesin diye köprüler berhava ediliyor. Sonradan yapmak gerekmiş. Köprünün öbür tarafları var. Yıkılan yerini yeniden yapmak istiyorlar, su temelini oyuyor; küt, köprü yıkılıyor gene... Sonradan yaptıkları yer yıkılıyor, öbür taraf yıkılmıyor. Yeniden yapıyorlar, su altını oyuyor, yeniden yıkıyor... Çare bulamamışlar.

Demişler ki:

“—Yâ, ötekiler niye yıkılmıyor, onu inceleyelim!”

Neler bulmuşlar... Ecdat, suyun orayı oymaması için neler bulmuş. Hayretler içinde kaldım anlatılınca...

Ecdadını tanı! Tanı da, sevmeyebileceksen, o zaman sevme!

Avrupalıyı tanı da, bakalım sevebilecek misin, miden kaldırırsa?..

Bosna-Hersek'teki katliamı kim yaptı?.. İngiliz, Fransız, Alman Sırları destekledi, hepsi yaptı. Başta en sorumlusu İngiliz... Fransız komutan da yardım etmiş, Alman da mâlî destek vermiş...

الْكُفْرُ مِلَّةٌ وَاحِدَةٌ

(El-küfrü milletün vâhidetün) [Küfür tek bir millettir.] Küfür hepsi aynıdır, fark etmez. A, B, C olmuş, Alman, Fransız, Amerika vs. fark etmez. Parasını veriyorsun, parasını ödediğin silahı sana vermiyor. Şunu şöyle yap diye bir şey götürüyorsun, el koyuyor. Ondan sonra, Ermeniler bizim köylerimizi basmış, çocuklarımızı yakmış, öldürmüştü; “Ermenileri katliam ettin, itiraf et!” diye baskı yapmağa kalkıyor. Neden?.. Küfür hepsi aynıdır da ondan...

İnsafı yoktur, edebi yoktur, vicdanı yoktur, Allah korkusu yoktur, utanması arlanması yoktur, gerçeğe bağlılığı da yoktur. İşi sahtekârlıktır. Tanı!.. Tanırsan, bakalım sevebilecek misin?.. Sevemezsin!..

Onun için, kendi mâzîmize ait, kendi ecdadımıza ait, kendi kültürümüze ait şeyler acaba kusurlu mu?.. Olabilir, belki kusurludur, incele bakalım!.. Göreceksin ki, kusurlu değildir.

Ekmeğimiz güzel, peynirimiz güzel, yoğurdumuz güzel, bulgurumuz güzel, pastırmamız güzel, meşribatımız güzel, her şeyimiz güzel!.. Çünkü müslüman insan, müslümanca düşünmüş, yapmış. Her şeyimiz güzeldir, temizdir.

Evet, bunlar ara bilgiler ama, bunlar da faydalı!..

(Haddesenâ muhammedü’bnü küseyyirini’l-kûfi) Kûfeli Küseyyir oğlu Muhammed de bu çok uzun yaş yaşayan zâta söylemiş. O kimmiş? Onun hakkında da bilgi var. Ebû İshâk el- Kûfî (kadime baĝdâd) Kûfe’den Baĝdat’a gelmiş,

(nezele inde nehri kerhâyâ) Kerhaya nehri kenarına gelmiş, (ve haddese bihâ) orada Hadis ilmi öğretmiş isteyenlere... (Ve mâ kânû yerevne fîhi be'sen) Hadis alimleri onun bir kusurunu görmediklerini söylüyorlar, iyi bir hadisçiydi diyorlar. Yâni, hadisi kimden aldığını bak nasıl anlatıyor, oraya getireceğim, bu teferruatı onun için okuyorum.

(An amri'bnî kaysini'l-melâî, an atıyye, an ebî saîdin, kâle) Bu Kûfeli zâttan sonra Amr ibn-i Kays, o Atıyye'den, o da Ebû Saîd el-Hudrî RA'den işitmiş. Sahabeye kadar geldi. Bak, Peygamber Efendimiz şöyle dedi derken bizim alimlerimiz, kendisinin kimden duyduğunu, onun kimden duyduğunu, onun kimden duyduğunu nasıl söylüyor. Bütün hepsi ma'rûf, tanınmış insanlar, hepsinin notu belli, kalitesi belli... İşte İslâmî ilimler böyledir. İslâmî ilimler böyle titiz, dikkatli ortaya konulmuştur. Hadisler böyle titizlikle toplanmıştır muhterem kardeşlerim!

Tabii bu rivâyet zincirinde Ebû Abdurrahmân es-Sülemî'den sonra kim var? Muhammed ibn-i Abdullah el-Hâfız, bir. Bükey ibn-i Haddâd es-Sûfî yâni demirci iki. Üçüncüsü: Cüneyd. Cüneyd- i Bağdâdî, Demirciden işitmiş, Demirci de öteki zattan işitmiş, bu kitabı yazan da ondan işitmiş. Ama Cüneyd'e kadar kimler getirdi bu hadis-i şerîfi, onu da aşağıda okuduk.

Gelelim hadisin kendisine. İşte burada bir şeyi bilmiyorsanız öğrenin! Biliyorsanız ne kadar güzel bir misal olduğunu görün! Bizim alimlerimiz ciddî insanlardır, söylediği sözün kaynağını, mesnedini söyler şuradandır diye.

Doğru konuşur, her şeyin doğrusunu arar. Hadisin böyle kimden duyulduğunu anlatan kısmına sened derler. Hadisin senedi derler. Veya isnad zinciri derler.

Böyle hadisi şundan duydum, şundan duydum diye söylemeğe, isnad etmek derler, senedini söylemek mânâsına... Tabii bu da şu insandan şu insana diye zincir gibi, halka gibi olduğundan isnad zinciri diyorlar, sened. Hadisin bir senedi vardır, bir de kendisi vardır, metni vardır yâni. Bir hadis neyse o. Ama o hadisi sana kim getirdi, o senedi. Senedsiz değildir, senedi vardır her şeyin, sapasağlamdır.

Ne buyurmuş Peygamber SAS Efendimiz Hazretleri, başımızın tâcı, serverimiz, rehberimiz, önderimiz Muhammed-i Mustafâ. Serverimiz o, önderimiz o, rehberimiz o, numûne-i imtisâlimiz o... Başımızın tâcı o, gönlümüzün sultanı o... Öyle mi?.. Hakikaten öyle mi?.. Hareketlerimize göre... Eğer tam bağlanmış, tam yolundan gidiyorsak doğru, öyle.

Tam bağlanmamışsak, önder de değil... Bağlanmayan insan, önder edinmemiş ki onun önderi değil, serveri de değil, rehberi de değil. Pekiyi kim?.. Amerikalı, İngiliz, falanca filozof, falanca zıdır, falanca deli filan...

Adam Felsefe okuyor, değişiyor. Adam koleje gidiyor, değişiyor. Adam Amerika'ya, Avrupa'ya tahsile gidiyor, değişiyor. Acayip bir kılıkla geliyor, acayip kafayla geliyor, senin beğendiğin hiçbir şeyi beğenmez... Haberi yok çünkü, bu

güzelliklerden haberi yok, bu sandığın içindeki mücevherâttan haberi yok. Sevmiyor.

Neden?.. Başka türlü yetiştirdiler, kandırdılar, aldattılar. Elden gitti. Amerika'ya gitti, elden gitti... Avrupa'ya gitti, elden gitti. Ahlâkı bozuldu, kafası bozuldu, imanı bozuldu, fikri bozuldu, sevgisi kalmadı, saygısı kalmadı, hiç bir şeyi kalmadı.

Ne buyurmuş Peygamber-i Zîşânımız, serverimiz, rehberimiz, önderimiz Muhammed-i Mustafâ Efendimiz... Efendimiz diyoruz, ne demek?.. “Ben onun kölesiyim!” demek. “O efendi, ben onun kölesiyim, hizmetindeyim!” demek. Hizmetindeysen tamam, değilsen yalan!

إِحْذَرُوا فِرَاسَةَ الْمُؤْمِنِ فَإِنَّهُ يَنْظُرُ بِنُورِ اللَّهِ
تَعَالَى وَقَرَأَ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّلْمُتَوَسِّمِينَ قَالَ
لِّلْمُتَفَرِّسِينَ

(İhzerû firâsete'l-mü'min, feinnehû yenzuru binûri'llâhi teâlâ) böyle buyurmuş Peygamber Efendimiz. (İhzerû) Hazer edin, korkun demek. “Çekin, sakın, korkun!” Nereden korkacağız, neden korkacağız?.. (firâsete'l-mü'min) “Mü'minin ferasetinden, anlayışından, sezgisinden korkun!” Senin sakladığın şeyi anlayıverir, kalbindeki niyetini seziverir, kötü maksudını anlayıverir. (İhzerû firâsete'l-mü'min) “Mü'minin firâsetinden kork! Sen onun hakkında kötü şeyler düşünüyorsan söyleyiverir. (Feinnehû yenzuru bi-nûri'llâhi

teâlâ) Çünkü o bakarken Allah'ın nûruyla bakar. Allah-u Teâlâ'nın nuruyla bakar.”

Ne demek Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin nuruyla bakmak? Allah-u Teâlâ Hazretleri başka insanlar için karanlık olan noktaları ona aydınlatıverir, o görür. Gâfil insan karşısındakinin kalbinden ne geçtiğini bilemez. Ne düşünüyor senin hakkında bu adam? Bilmem... Ama Allah ârif kuluna, sevgili velî kuluna onun içini gösterir, karanlık yerini aydınlatır, görür o zaman. “Bunun kalbinde fesat var, bunun maksadı şu... Bunun buraya gelmekten maksadı söylediği değil, başka ard niyeti var diye anlar. Neden? Allah karanlık yeri aydınlatıyor, bilinmeyen yeri ona gösteriyor. Allah'ın yardımı olunca öyle oluyor.

Bu nedir?.. Peygamber Efendimiz SAS başka bir hadis-i şerîfnde buyuruyor ki:

“Allah bir kulu sevdi mi...” Sevdi. “Sevdi mi onun gören gözü olur, işiten kulağı olur, söyleyen dili olur, tutan eli olur, yürüyen ayağı olur.” Yâni o insan artık öteki insanların yapamadığı şeyleri yapacak duruma gelir. Yâni onların görmediğini görür, onların duymadığını duyar, onların gücü yetmeyen şeye güç yetirir, onların varamadığı yere varır.

Onların varamadığı yere ne diyoruz?.. Tayy-i mekân diyoruz. Mekânı katlayıveriyor. Tayyetmek dürmek, katlamak demek. Hoop, öbür tarafta, hoop beri tarafta... Ne yaptı? Tayy-i mekân. Yâni mekânı katlayıp, mesâfeyi dürüp mesâfe kalmadı arada, hoop öbür tarafa gidiverdi.

E, kalbindekini bilmeğe ne deniyor? Keşf-i zamâir derler.

Gönlündekini keşfediyor, anlıyor. Saklı ama anlıyor.

Sonra?.. Hazret-i Ömer minberden hutbe okurken ne demiş,

Irak'taki, İran'daki askerine seslenmiş:

يَا صَارِيَةَ الْجَبَلِ يَا صَارِيَةَ الْجَبَلِ

(Yâ sâriye, el-cebel! Yâ sâriye, el-cebel!) diye seslenmiş. Duyuruyor o tarafa... Sâriye de duyuyor. Hazret-i Ömer Medine'den sesleniyor, Sâriye de binlerce kilometre uzakta Irak'tan duyuyor. O da Allah'ın sevgilisi, o da sevgilisi... Duymak da meziyet, duyurmak da meziyet... İşte Allah, sevdi mi bir kulunu böyle yapıyor.

Anlayışını da öyle yapar. (Ittekù), (ihzerû) iki rivâyet de var. (İhzerû firâsete'l-mü'min) "Mü'minin anlayışından, sezgisinden sakının, çünkü o Allah-u Teâlâ'nın nuruyla bakar, karanlık bir yer kalmaz, aydınlanır, o görür, bilir." demek.

Allah-u Teâlâ Hazretleri sevdiği kullara yardım eder. Yüzlerce, binlerce misali var. Nebhânî diye bir şahıs Câmiü'l-Kerâmâti'l- Evliyâ diye bir kitap yazmış. Şöyle dört beş parmak kalınlığında, büyük boy bir kitap... Çok kerametleri yazmış. Tarihten, Kur'an'dan, hadisten çok kerametler yazmış. Siz de dikkat ederseniz, zamanımızdan bazı Allah'ın sevgili

kullarının kerametlerini görürsünüz. Siz de görürsünüz. Keramet tarihe ait bir şey değildir. Şimdi de olur. Şimdi de olabilir, görebilirsiniz.

“Mü’minin ferasetinden sakının, korkun, çünkü o Allah-u Teâlâ’nın nuruyla bakar.” Pekiyi Kur’an’da böyle bir şeyin olacağına dair delil var mı?..

(Ve karaa: *Inne fî zâlike leâyâtin li’l-mütevessimîn*) Okumuş ki Peygamber Efendimiz:

إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَاتٍ لِّلْمُتَوَسِّمِينَ

(الحجر: ١٥)

(*Inne fî zâlike le âyâtin lil-mütevessimîn*) “Bu olayda ferâsetli insanlar için deliller vardır.” Ayetini okumuş. O ayet nerededir?

Hicr Sûresi’nin, yâni 15. sûre olan, Fatihâ birinci sûre, Bakara ikinci sûre, Âl-i İmrân üçüncü sûre... 15. sûre Sûretü’l-Hicr’dir. Hicr Sûresi’nin 75. ayetidir bu. (*Inne fî zâlike le âyâtin lil- mütevessimîn*) Mütevessimîn demek, yâni bir şeyin alâmetinden sezip anlayan demek, müteferrisîn demek yâni, ferâset sahipleri demek. O ayette ferâset sahiplerinin olabileceğini anlıyoruz.

Pekiyi bu ayet hangi konu ile ilgilidir onu da izah edelim muhterem kardeşlerim! Bu ayet Semûd kavmi ile ilgilidir. Arabistan’ın ortasında diyelim, yâni Şam ile Medine arasında, Medine’den kuzeyde Vadi-i Teymâ diye bir yer vardır, oraya yakın bir yerde.

Hatta orada *Medâin-i Sâlih*, *Sâlih AS'ın* şehirleri denilen bir bölge de vardır, bir kalıntı da vardır bu gün. *Medâin-i Sâlih* derler. Harabelerin resimleri Arkeoloji kitaplarında mevcuttur, eski eser kitaplarında.

Semûd Kavmi orada yaşamış, yâni *Medine'nin* kuzeyinde yaşamış bu *Semûd Kavmi*. *Allah-u Teâlâ Hazretleri* o kavme *Sâlih AS'ı* peygamber göndermiş.

Allah-u Teâlâ Hazretleri Kur'an-ı Kerim'de bildiriyor ki, muhterem kardeşlerim:

وَإِنْ مِنْ أُمَّةٍ إِلَّا خَلَا فِيهَا نَذِيرٌ

(فاطر: ٢٤)

(*Ve in min ümmetin illâ halâ fîhâ nezîr*)
“Kendisine peygamber gönderilmeyen hiç bir ümmet, hiç bir belde yoktur. Hepsine Allah birilerini göndermiştir.” (*Fâtır, 35/24*)

Neden?.. Önce gönderecek, hakikatleri öğretecek, ondan sonra asileri cezalandıracak, ondan. Adâletinden dolayı.

Hatta adâletten önce, rahmetinden dolayı... Kullarına acıdığı için peygamber gönderiyor. Peygamber ne yapıyor? Cennetin yolunu öğretiyor kullara. Cehenneme düşmemenin çaresini söylüyor. “Ey kullar, aman cehenneme düşmeyin, şöyle şöyle yaparsanız cennete gidirsiniz... E bu rahmet değil mi, rahmet.

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ

(الانبیاء: ١٥٧)

(Ve mâ erselnâke illâ rahmeten li'l-âlemîn) “Ey Rasûlüm, ey Muhammed-i Mustafâ’m, biz seni alemlere rahmet olarak gönderdik.” (Enbiyâ, 21/107)

Ne demek?.. Acıdığımız için demek, merhamet ettiğimiz için demek. *(Rahmeten li'l-âlemîn) ne demek? Türkçesi, kaba Türkçesi, öz Türkçesi: İnsanlara acıdım da seni ondan peygamber gönderdim demek, mânâsı o. (Rahmeten li'l-âlemîn) demek, Allah insanlara rahmet ediyor, yâni merhamet ediyor demek, rahmet, merhamet mânâsına. Acıdığı için. Göndermese hepsi sapıtık olacak, sapık kalacak. Gönderiyor ki, acıyor ki; cehenneme düşmesinler, cenneti kazansınlar diye. Allah, peygamberleri insanlara acıdığı için gönderiyor, doğru yolu göstermek için.*

Biz çocuğumuzu korumak istediğimiz için mürebbî tutmuyor muyuz?.. Büyük çocuğumuza demiyor muyuz: Aman kardeşine dikkat et, başından ayrılma, elini bırakma, sokağa kaçmasın, başına bir hal gelmesin... Neden?.. Çocuğumuzu seviyoruz, korumak istiyoruz.

Allah-u Teâlâ Hazretleri de, her millete peygamber gönder- miştir. Ahir zaman peygamberi Peygamber SAS Efendimiz'dir, kıyamete kadar onun hükmü devam edecek. Neden?.. Peygamber Efendimiz'in söylediği şeyler korundu, korunacak. Hem Kur'an-ı Kerim korundu, korunacak kıyamete kadar... Hem de Peygamber Efendimiz'in hadis-i şerîfleri korundu ve kıyamete kadar da korunacak.

Şimdi peygambere ihtiyaç yok; Peygamber SAS Efendimiz'in söylediklerini, alimler insanlara anlatacak.

Tamam, peygamber gelmeyecek ama Peygamber SAS Efendimiz'in sözlerini insanlara anlatan Allah'ın sevgili kulları, evliyâsı, âlimler, fâzıllar, kâmiller bu vazifeyi yapacak kıyamete kadar.

Eski ümmetlere peygamberler gelmiş. Âd kavmine Hûd AS gelmiş, Mısır kavmine Mûsâ AS gelmiş, daha önce Yûsuf AS gelmiş, Semûd kavmine de –peltek se ile– Sâlih AS gelmiş. Dinlememişler...

Bu insanlar acaip... Biz de korkalım, siz de korkun! Yâni, insan kendisine güvenmesin. Kendisini doğru yolda sanır ama, yanlış olabilir; kendi kendisini kontrol etsin...

Peygamber gelmiş de, peygamberin sözünü birçok kavim dinlememiş, cezasını bulmuş, belâsını bulmuş. Yâni doğru söyleyeni kabul etmeyebiliyor insanlar. Neden? İnattan dolayı, kalın kafalılıktan dolayı, edepsizlikten dolayı, menfaatim elden gitmesin diye düşündüğü için, şundan veya bundan... Ama sonunda belasını buluyor.

Semûd kavmine Sâlih AS'ı göndermiş, Sâlih AS'ın nasihatlerini dinlememişler, Semûd kavmi helâk olmuş. Nasıl helâk olmuş?.. Bir korkunç ses, sayhâ diye geçiyor Kur'an-ı Kerim'de:

وَأَخَذَ الَّذِينَ ظَلَمُوا الصَّيْحَةَ فَأَصْبَحُوا فِي دِيَارِهِمْ
جَاثِمِينَ كَأَن لَّمْ يَغْنَوْا فِيهَا أَلَا إِنَّ ثَمُودَ كَفَرُوا
رَبَّهُمْ أَلَا بُعْدًا لِثَمُودَ

(Ve ehaze'llezîne zalemü's-sayhatü) [Zulmedenleri de o korkunç ses yakaladı, (feasbehû fî diyârihim câsimîn) ve yurtlarında diz üstü çöke kaldılar. 68. (Keen lem ya'nev fîhâ) Sanki orada hiç oturmamışlardı. (Elâ inne semûde keferû rabbehüm) Biliniz ki, Semûd kavmi gerçekten Rablerini inkâr ettiler. (Elâ bu'den li- semûd) Yine bilirsiniz ki, Semûd kavmi Allah'ın rahmetinden uzak kılındı.] (Hûd, 11/67-68)

Lût kavmi hakkında da şöyle buyruluyor:

فَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا جَعَلْنَا عَالِيَهَا سَافِلَهَا وَأَمْطَرْنَا
عَلَيْهَا حِجَارَةً مِنْ سِجِّيلٍ مَنْضُودٍ مُسَوَّمَةً عِنْدَ
رَبِّكَ وَمَا هِيَ مِنَ الظَّالِمِينَ بِبَعِيدٍ

(هود: ٨٧-٨٣)

(Felemmâ câe emrunâ cealnâ àliyahâ sâfilehâ) [Emrimiz gelince, oranın altını üstüne getirdik; (ve emtarnâ aleyhâ hicâreten min siccîlin mendûd) ve üzerlerine balçıktan pişirilip istif edilmiş taşlar yağdırdık. (Müsevvemeten inde rabbike) O taşlar Rabbin katında işaretlenerek yağdırılmıştır. (Ve mâ hiye mine'z-zâlimîne bi-baîd) Onlar zalimlerden uzak değildir.] (Hûd, 11/82-83)

Pişmiş taş yağmış Lût kavmini üzerine. “Aşağıdan bir patlama oldu, Cebrâil AS kanadıyla ters düz etti.” deniliyor. Altı üstüne gelmiş, üstüne kızgın taş yağmış. Masal gibi gelir insana ama

Kur'an ayeti. Korkunç bir ses, ondan sonra da üstlerine pişmiş taşlar yağmış, kavim altında kalmış. Allah, yanardağı patlattı, tepelerine kızgın kaya parçaları düştü. Öyle helâk oldular.

Masal gibi gelir size, efsane gibi gelir. Masal gibi gelmese bile anlayamazsınız. Ben çok iyi anlıyorum. Çünkü biz Suudî Arabistan'da Mekke'den Medine'ye giderken ve Medine-i Münevvere'de bazı yerleri gezerken gördük: Çatır çatır kara taş, kaya... Üstünde insan yürüyemiyor, deve gezemiyor, *hârre diyorlar*. *Yâni böyle sıcak, kızgın taşlar; pütür pütür, kalorifer curufu gibi. Kaloriferde hani kömür yanar da cüruf olur ya, onun gibi sert, pütür pütür...* İnsan üstüne basamıyor, yürüyemiyor, geçemiyor. Buradan oraya geçemez, yürüyemez üstünde...

Şimdi koca makineler var, greyderler var, kazıyıcı, küreyici, delici, atıcı, kaldırıcı iş makineleri, yol makineleri var... Bu taşları kaldırırıyorsun, altı taş çıkmıyor. Altı taş değil. Meselâ, tepeyi kesmişler, aradan yol geçmiş; üst tarafı kaya, alt tarafı kum...

Oradan gördüm ki, siz de Mekke'den Medine'ye karayoluyla giderseniz, nasib olursa siz de göreceksiniz: Kumların üstüne kaya yağmış, kızgın kayalar yağmış, akmış. Gürültü ne? Gürültü de patlamış, gümbür gümbür kayalar yağmış, aşağıdaki şeyleri örtmüş.

Bunun misali çok.

Muhterem kardeşlerim! Biz de o Allah'ın kullarıyız bak. Dikkat edin, biz de 20. Yüzyıl'da

İstanbul'da yaşayan sen, ben, o, biz de o Allah'ın kullarıyız. Ne buyuruyor Rabbimiz:

إِنَّا مِنَ الْمُجْرِمِينَ مُنْتَقِمُونَ

(السجدة: ٢٢)

(*Innâ mine'l-mücrimûne müntakimûn*) “Biz, mücrimlerden intikam alıcıyız.” (Secde, 32/22) Niye biz diyor?.. Azamet sîğası olduğundan. Ne demek?

“—Ben mücrimlerden intikam alırım! Mücrimi boş bırakmam, cezasız bırakmam, canına okurum, belâsını veririm, kahrıma uğrattırım.” demek.

Eski ümmetlere yapmış, cezayı vermiş, gazabıyla muameleyi yapmış, cezalandırmış. İşte gezin, görün! Gidin, Lût kavminin üstüne nasıl kızgın taşların yağdığını görün, altının üstüne geldiğini... Sonra?..

Sen de İstanbul'da günah işlemekten kork, titre! Allah'ın yolunu bırakma, Kur'an'ın yolunu bırakma, imanı bırakma, edepsizliğe sapma, şeytana uyma, içki içme, kumara dalma, namazı bırakma, zinaya girme, kumarı oynama! Çünkü Allah cezasını belâsını verir.

Kıssadan maksat nedir?.. Hisse almaktır. Neden bu Kur'an-ı Kerim'de eski ümmetlerin kıssaları anlatılıyor?

Yeni ümmetler hisse alsınlar diye, hisse alalım diye. Bu bir roman değil, bizi de ilgilendiren bir olay... Biz de o Allah'ın kuluyuz. Biz Allah'a

güzel kulluk edersek, Allah bize rahmetiyle muamele eder. Eğer içimizden bazıları Allah'a asi olur da günahlara saparsa, Allah da eski ümmetlere ceza belâ verdiği gibi, onlara cezayı, belâyı verir. Hissemizi alacağız, dikkat edeceğiz, iyi kul olacağız.

Ama şu daha güzel değil mi, işin bu tarafını düşünmekten önce:

“—Rabbimiz bize ne nimetler veriyor... Şu memleketimizin güzelliğine bak, bolluğuna bak, meyvalarına bak, havasına bak, suyuna bak!.. Çarşıdaki pazardaki meyvalara, sebzelere, yememize, içmemize bak!.. Ne kadar nimetler vermiş Allah... Bana bu kadar nimetleri veren Rabbime şükür bâbında ben de güzel ibadet etmek durumunda değil miyim? Seve seve ibadet etmeli değil miyim!” diye sevgiyle, aşk ile ibadet etmek... Bu daha iyi değil mi?.. Bu daha iyi.

Ama öyle, ama böyle; hem seveceğiz, hem de Allah'ın gazabından kendimizi korumağa çalışacağız aziz ve muhterem kardeşlerim!

Evet, Cüneyd-i Bağdâdî bu hadisi rivâyet etmiş. Yâni bazı hadis rivâyet işleriyle uğraşmış, al sana misal diyor kitabı yazan, misal veriyor. Demek ki Allah'ın sevgili kulları insanın içindekini biliverirmiş, söyleyiverirmiş.

Misal: Ankara'da bir kardeşimiz vardı, sağdır inşâallah şu sıralarda hâlâ... Güneydoğu Anadolu'da Jandarma çavuşluğu yapmış dağın başında, karakolda... Atları varmış, o zaman cip filan yok veya cipin gideceği yol yok. Karakol,

jandarma karakolu, bu da jandarma çavuşu... Yakınlarında evliyâdan mübarek zât varmış. Herkes elini öpmeye gidiyormuş, seviyormuş, mübarek bir zâtmış. Alim bir zâtmış, meşhur bir zâtmış. İsmi söyledi o.

Demişler ki:

“—Şu mübarek zâtı biz de ziyaret edelim, biz de elini öpelim, duasını alalım!”

“—Olur, ziyaret edelim.”

Üç arkadaş gidecekler, o yakın kasabadaki o zâtı ziyaret edecekler. Demişler ki:

“—İçimizden birer niyet tutalım, öyle gidelim, bakalım evliyâ mı, bilecek mi?.. Bakalım içimizden tuttuğumuz niyeti bilecek mi?..” demişler.

Üçü de niyet tutmuş. Bir tanesi abdestsiz gitmiş. “Ben abdestsiz gideceğim, abdestsiz gittiğimi bilsin.” Hatta gusülsüz... Öyle anlatıyor arkadaş.

Bir tanesi: “Evliyâ ise, bize hindi ısmarlasın. Yâni yemeğe oturtsun bizi sofraya, hindi ısmarlasın!”

Bir tanesi de: “Eğer evliyâ ise, şu sorunun cevabını versin.” diye bir konuyu düşünmüş kafasında.

Üçü ata binmişler, o beldeye gidiyorlar. O arkadaşım bunu, “Vallahi, billâhi...” diyerek anlatıyor. Öyle atlarla tozlu yoldan giderken karşıdan böyle atını koşturarak, yolu tozutarak birisi gelmiş:

“–Selâmün aleyküm!”

“–Aleyküm selâm.” demişler.

“–Siz o mübarek zâtı ziyarete gelenler misiniz?..”

Şaşırılmışlar. Yâni kasabadan birisi geliyor, “Siz falanca zâtı ziyaret gidenler misiniz?”

“–Evet.” demişler.

“–Selâm söyledi o zât, içinizden bir tanesi abdestsizmiş, abdest alsın, öyle gelsin dedi.”

Bak daha gelmedi, kasabaya girmediler daha. Başçavuşmuş o da. “Şöyle başçavuşa baktım, neredeyse attan düşecekti.” diyor. “Yâni o kadar bozuldu, fenâ oldu.” diyor. Hemen orada gitmiş Dicle’de yıkanmış, gusül abdesti almış.

Ondan sonra gitmişler, işte güzelce karşılamış bunları. Sofra ikrâm etmiş, bırakmamış, yemek yeyin de öyle demiş. Sofraya hindi getirmiş. Bak birisi onu tutmuştu niyet olarak. Ondan sonra da söz arasında da, üçüncünün sorusunu da cevaplandırmış.

Nedir bu?.. İşte mü’minin ferasetinin bir misali. 20. Yüzyıl’da böyle şeyler de olduğunun misali...

Aziz ve muhterem kardeşlerim! Gelelim Cüneyd-i Bağdâdî’nin söylediği mübarek sözlere. Şimdi mübareklerin hayatlarını okuyoruz, hallerini konuşuyoruz, sözlerini de okuyacağız, bakalım bu mübarekler nasıl mutasavvıfmış, bu mübareklerin tasavvuf anlayışı nasılmış bir

göreceğiz yâni. İnce sözler söylüyor, bunlar büyük zâtlar, tarihe geçmiş insanlar bunlar.

b. Cem ve Tefrika

سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ شَازَانَ يَقُولُ قَالَ
الْجَنِيدُ الْقُرْبُ بِالْوَجْدِ جَمْعٌ وَالْغَيْبَةُ
بِالْبَشَرِيَّةِ تَفْرِقَةٌ

TS. 157/2 (Semi'tü muhammede'bne abdi'llâhi'bni şâzân, yekül: Kàle'l-cüneyd) Şâzân oğlu Abdullah oğlu Muhammed'den ben duydum diyor şu kitabın yazarı, Cüneyd şöyle buyurdu, şöyle söylüyordu. Şöyle buyurduğunu duydum dedi. Ne buyurmuş Cüneyd-i Bağdâdî Hazretleri:

(El-kurbu bi'l-vecdi cem'un, ve'l-gaybetü bi'l-beşeriyeti tefrikatün) Bir söz. Bu sözü Arabistan'da okusa bile bir insan, bütün kelimeleri bilse bile anlayamaz, izah etmeden anlayamaz. (El-kurbu) Yakınlık. (Bi'l-vecdi) Bulmak ile. "Bulmakla olan yakınlık, (cem'un) beraberliktir. (Ve'l-gaybetü bi'l-beşeriyeti) Beşeriyet ile kaybolmak, (tefrikatün) tefrikadır."

Kimse bir şey anlamaz. İzah edilmeyince İmam-Hatip'te okusa da, İlâhiyat'ta okusa da anlamaz bir şey. Neden?.. Her mesleğin tabirleri vardır. Terim diyoruz şimdi. Terim de, İngilizcedeki terminolojiden geliyor, yâni batıdan geliyor. Tabir diyeceğiz. Her mesleğin kendine göre tabirleri vardır.

Misal: Otomobil ustası çırağına sesleniyor:

“—Evlâdım kurbağacığı getir!”

Şimdi bu dereye gidecek, kurbağalı dereden bir küçük kurbağacık tutacak da, ustasına kurbağacık mı götürecektir. Vırak vırak diyen kurbağacığı mı götürecektir?.. Hayır! Bu ne demek?.. Kurbağacık, vida sökmek için bir çeşit anahtar. Vida sökme anahtarı. Kurbağacık dediği o. Belki kurbağaya benzediğinden o isim verilmiş ama, o meslekte kurbağacık demek; derede vırak vırak diyen hayvan demek değil. İşte bu o mesleğin tabiridir, yâni o mesleğe ait bir şeydir.

Kaptıkaçtı... Kaptı kaçtı ne demek? Bir şeyi tuttu, ondan sonra pırr gitti. Hayır! Kaptıkaçtı bir çeşit otomobil. Kaptıkaçtı. Adamın kaptıkaçtı var. Yâni bir otomobil tipi. İşte bu bir tabirdir.

Muhterem kardeşlerim! Tasavvufun da tabirleri vardır. Tasavvuf bir ilimdir; eşsiz, engin, derin bir ilimdir. Bundan kimse bir şey anlamaz. Kurbağacıktan anlamadığı gibi, kaptıkaçtıdan anlamadığı gibi... Ne diyorlar Güneydoğu Anadolu’da bir yemek yapıyorlar, adı çirkin, kendi tatlı: Kısır... Bir tabak kısır yedim...

“—Allah Allah... Çocuğu olmayan bir adamı mı yedi, yamyam mı bu, nedir?” filan der insan.

Öyle değil işte, bulgurdan yapılmış bir şey, Kısır. Evet, her mesleğin tabirleri var.

Tasavvufta da iki hal var, birisi ötekisinin zıddı. Birisi: Cem’ hali, birisi tefrika hali. Yâni

Cenâb-ı Mevlâ ile bir olmak hali var, Cenâb-ı Mevlâ'dan ayrı olmak hali var. Bir olmak, ayrı olmak... Bu tabii nasıl bir hal? Tatmayan bilmez bunu, tasavvufta ilerlemeyen bilmez. Cenâb-ı Mevlâ'ya kavuşmanın zevkini, tadını bilmez. Nasıl olduğunu da bilmez. Çünkü tatmadı.

Şimdi, (*El-kurbu bi'l-vecdi cem'un*) “Cenâb-ı Mevlâ'yı hissedip, onun yakınlığını duymak cem'dir; (*ve'l-gaybetü bi'l-beşeriyeti tefrikatün*) insanlık ahvâline takılıp kalmak, o da tefrikadır, ayrı düşmektir.”

Haa, insanın beşerî sıfatları vardır; düşünceleri vardır, hatıraları vardır, kalbine gelen duygular vardır, uykusu vardır, yorgunluğu vardır, acıkması vardır, istekleri vardır... Bunlar beşeriyet. İnsanın insan olması dolayısıyla üzerinde bulunan haller. Şimdi bu gibi haller insanı meşgul eder. İnsanı meşgul edince de, Allah'ı hissetmesine, Allah'ın huzuruna ermesine mâni olur. İşte o beşerî sıfatlara takılıp kaldı mı ulaşamaz, ayrı kalır. Bunlardan kurtulursa, o zaman Cenâb-ı Mevlâ'ya vâsıl olmanın, Allah'a ermenin tadını hisseder diye buyurmuş. Bu sözün mânâsı bu.

Buradan bize ne hisse çıkar, ne anlarız yâni bu sözün sonucunda ne yapmamız lâzım?.. Şu beşerî sıfatlarımızı aşabilmemiz lâzım. Günlük duygular, basit duygular, hayvanlarda da olan süflî arzular vs... Bunları bırakabilmek lâzım, bunların üstüne, bunların ötesine ulaşabilmek lâzım! Onu anlarız. Onları aşmayınca Mevlâ'ya ermek, ona kavuşmak, o zevki tatmak, o buluşmayı hissetmek olmaz.

Ne diyor Niyâzî-yi Mısrî, güzel bir ilâhisinde:

*Ferhat bugün ben oldum,
Varlık dağını deldim,
Şirin'ime varmağa,
Her cânibim, yol oldu.*

Tabii anlaşılması zor bir şiir bu da. Ferhat dağı delmiş de, Şirin'e kavuşmuş. Ben de Allah'a kavuşmak istiyorum. Benim de bir dağı delip onu geçmem, Allah'a kavuşmam lâzım. O dağ nedir?.. Varlık. İnsanın kendi varlığı, beşeriyeti yâni, o varlıktan geçmeyince Mevlâ'yı bulamadığını; onu delince, onu geçince bulduğunu ifade etmişler.

Tabii tasavvufa geleceksin, gireceksin, tasavvufî eğitimi göreceksin, i'tikâflara gireceksin, halvetlere gireceksin, bunları o zaman anlayacaksın sen de...

c. İlmin Kapısı Gayret Sarf Etmektir

سَمِعْتُ عَبْدَ الْوَاحِدِ بْنِ بَكْرٍ يَقُولُ سَمِعْتُ هَمَّامَ
بْنَ الْحَارِثِ يَقُولُ سَمِعْتُ الْجُنَيْدَ يَقُولُ بَابِ كُلِّ
عِلْمٍ نَفِيسٍ جَلِيلٍ بِبَدْلِ الْمَجْهُودِ وَلَيْسَ مَنْ طَلَبَ
اللَّهَ بِبَدْلِ الْمَجْهُودِ كَمَنْ طَلَبَهُ مِنْ طَرِيقِ
الْجُودِ

TS. 157/3 (Semi'tü abde'l-vâhide'bne bekrin yekülü semi'tü hemmâme'bne'l-hârisi yekülü

semi'tü'l-cüneyd yekül) Müellif, Bekir oğlu Abdülvâhid'den duymuş, o da Hâris oğlu Hemmâm'dan duymuş, o da Cüneyd'in şöyle söylediğini duymuş. Ne buyurmuş Cüneyd, Cüneyd-i Bağdâdî Efendimiz, büyük şeyhlerimizden:

(Bâbü külli ilmin nefîsin celîlin bezlü'l-mechûd. Ve leyse men taleba'llahe bi-bezli'l-mechûd, kemen talebehû min tarîki'l-cûd.)

Bu sözü mümkünse hepiniz yazın, aklınıza yazın, kalbinize yazın, defterinize yazın, unutmayın! Ne buyurmuş Cüneyd-i Bağdâdî, büyük evliyâ, diyor ki:

(Bâbü külli ilmin nefîsin celîlin) "Bütün yüce, nefîs bilginin, ilmin kapısı, hep yüce ve nefîs olan ilimlerin kapısı (bezlü'l-mechûd) gayretini bezledmek, sarf etmektir."

Şimdi biz bu dünyada yaşıyoruz. Her şeyi biliyor muyuz? Bilmiyoruz. Elektriği bilmiyoruz, elektrikçi çağırıyoruz. Demirciliği bilmiyoruz, demirci çağırıyoruz. İnşaatı bilmiyoruz, kalfa çağırıyoruz. Dikiş bilmiyoruz, terciye gidiyoruz. İlaçları bilmiyoruz, eczacıya gidiyoruz filan... Hastalığın tedavisini bilmiyoruz, doktora gidiyoruz... Birçok şeyleri bilmiyoruz. Bazı şeyleri öğreniyoruz, bazı şeylerden mahrum kalıyoruz. Mânevî çok kıymetli ilimler var. Çok kıymetli mânevî ilimler var.

Onun için evliyâullahtan bir zât-ı muhterem buyurmuş ki:

"—Padişahlar bizim sahip olduğumuz zevkleri bilselerdi,

‘Amaaan ne kadar güzelmiş, ne kadar zevkli hayatlar var bunların elinde, ne kadar kıymetli şeyler var...’ diye ordularıyla bize hücum edip, elimizden bu zevkleri almağa çalışırlardı.” Padişahların orduları var ya, falanca ülkeyi alayım, hücum ediyorlar alıyorlar ya... “Padişahlar bizim elimizdeki zevkleri bilselerdi, o zevkleri almak için bize hücum ederlerdi, ordularıyla bize saldırırlardı.” diyor.

İşte mânevî ilimlerin zevki böyledir. Mânevî ilimler böyle zevklidir. O zevkleri elde etmek isteyen bir insan... Bunlar ulu, kıymetli şeylerdir. Kimin bilgisi bunlar?.. Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî’nin bilgisi meselâ. Kimin bilgisi?.. Meselâ Yunus Emre’nin bilgisi... İç dünyası, bildiği, kafasında neler vardı, gönlünde neler vardı Yunus’un.

İşte şiirlerinde biraz bir şeyler söylemiş. Mevlânâ, işte *Mesnevî’sinde* söylemiş. *Abdülkâdir-i Geylânî Efendimiz’in bilgisi...* *Koca koca kitaplar yazmış. İşte bu büyük âriflerin bilgileri...* *Kimisi bu bilgileri kitaplara yazmış, kimisi dervişlerine öğretmiş. Öğrenen de memnun, bilen de çok kıymetli şeyleri biliyor. Çok kıymetli şeyler, çok tatlı şeyler, tadına doyum olmayan şeyler. Zevki tarif edilmeyecek şeyler.*

Tamam, bunları kazanmanın yolları nedir?.. Bu mânevî ilimleri, bu marifetullahı, bu zevkleri, sefâları, keyifleri, mânevî rütbeleri, bilgileri kazanmanın yolu nedir?.. “Her nefîs ilmin kapısı elinden gelen gayreti göstermektir.”

Demek ki tasavvufta da ilerlemek için, demek ki mânevî bilgileri, zevkleri, safâları elde edebilmek için de çok çalışmak lâzım. Çalışmadan olmuyor. Çalışınca oluyor. Kapı, çok çalışmak, elinden gelen gayreti göstermek.

Demek ki, tembellikle mürid mânevî makâmâta çıkamaz. Buradan o anlaşılıyor. Müridin mânevî makâmâtı elde etmesi, ledünnî ilimlere sahip olması nasıl olacak? Çalışmakla olacak.

Nasıl çalışacak?.. Geceleri ibadet edecek, tesbih çekecek, teheccüt namazı kılacak, gündüzleri ibadetle, taatle meşgul olacak, büyük üstadların sohbetlerine devam edecek, terbiyelerini isteyecek... Mürid ne demek?.. Bir şeyin isteyen demek. Neyi istiyor? Allah'ın rızasını kazanmak istiyor, onun için bana bunu öğret diyor birisine.

İşte bunları isteyecek, çalışacak, uğraşacak, ondan sonra.

Aziz Mahmûd-u Hüdâyî, Üftâde Hazretleri'nden nasıl öğrenmiş bu ilimleri. Falanca zât, işte bu ilimleri hocasından nasıl öğrenmiş?.. Böyle bir gayret göstermek lâzım. Göstermeden dervişlikte ilerleme olmaz.

Bizim Hocamız'dan bir hatıra nakledeyim: Bizim kardeşlerimizden bazıları;

“—Yâ, mânevî bir şeyleri pek göremiyoruz.” filan dediler benim yanımda.

Ben de Hocaefendimiz'e naklettim. Hocamız Rh.A dedi ki:

“—Ben ne yapayım evlâdım? Dervişlik vazifelerini yapmayınca olmaz!” dedi.

Yâni tesbihleri çekmezse, hocasının işaretlerini anlamazsa, tavsiyelerini tutmazsa, olmaz.

“—Armut piş, ağzıma düş!” diye bir atasözü var. Pişmek eski Türkçede olgunlaşmak demek. Adam yattı armut ağacının altına, ağzını da açtı. Yâni çıkıp da almıyor. Armut olgunlaşacak, ağzına pat diye düşecek, o da yiyecek. Ağzı açık, öyle bekliyor.

Öyle dervişlik olmaz. Nasıl olacak? Gayret gösterecek, hizmet edecek, ilim öğrenecek, irfan öğrenecek, dua alacak, vs. vs... Ondan sonra erecek.

(Leyse men taleba’llàhe bi-bezli’l-mechûd, kemen talebehû min tarîki’l-cûd.) “Allah-u Teâlâ Hazretleri’ni, elinden gelen gayreti göstererek bulmağa çalışan insan, Allah lütfeder de verir diye bekleyen gibi olmaz.” diyor.

Verir mi Allah?.. Verebilir, bilemeyiz. Allah’ın işine karışılmaz. Verirse verir. Peygamber Efendimiz’i seçmiş, peygamberlerin serveri kılmış. Nice peygamberler var, diyorlar ki:

“—Ah o âhir zaman peygamberinin ümmeti olabilseydik.”

Ümmeti olmağa bile can çekiyor, canları çekiyor, yalvarıyorlar yâni. E Allah Peygamber Efendimiz’i seçmiş. Kimisine verir... Hikmetinden sual olmaz, verebilir. Ama öyle Allah verecek diye işi, oluşunu bekleyen, gayret gösteren gibi olmaz. Gayret göstermek lâzım. Kim söylüyor bunu?.. Bu işin üstadı söylüyor, Cüneyd-i Bağdâdî Efendimiz söylüyor, “Evlâdım çalış!” diyor.

Bizim ihvânımızdan sağ olan bir zât var, hocası Hasib Efendimiz Rh.A abdest almağa çıkmış, o da elinde havlu, hocamız çıksın da havluyu tutayım, elini yüzün kurulasın diye bekliyor böyle. Demiş ki:

“—Yâ, acaba hocaefendiler himmet edermiş müridlere, şeyh efendi müride himmet edermiş, himmet nasıl bir şey?..” filan diye bunu düşünmüş.

Hocaefendi de abdest almış, böyle merdivenlerden aşağıya gelirken, elleri ıslak, havluyu alacak, kurulayacak.

“—Bazıları ‘Şeyhim himmet, himmet...’ derler, şeyhler de der ki: ‘Evlat, hizmet, hizmet!..’”

Haa, demek ki himmete ermek için hizmet etmek lazımmış. Yâni demek istiyor ki: Sen hizmete devam et, himmetin ne olduğunu görürsün o zaman. Himmete erersin, himmetin ne olduğunu görürsün diyor. Çalışılacak.

Evet, güzel. Bu çok önemli! Çalışacağız. Yâni Allah’ın rızasını kazanmanın da çalışmakla olduğunu bileceğiz. Tembel olmayacağız.

d. İkramlar Gönlün Zikrine Göredir

Bugünkü dersimdeki sonuncu paragrafı okuyorum:

سَمِعْتُ أَبَا الْفَتْحِ يُوسُفَ بْنَ عُمَرَ الزَّاهِدِ بَبْغَدَادَ
يَقُولُ سَمِعْتُ جَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ بْنِ نَصِيرٍ يَقُولُ
سَمِعْتُ الْجُنَيْدَ يَقُولُ إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَخْلُصُ إِلَى
الْقُلُوبِ مِنْ بَرِّهِ حَسَبَ مَا خَلِصَتْ الْقُلُوبُ بِهِ
إِلَيْهِ مِنْ ذِكْرِهِ فَانظُرْ مَاذَا خَالَطَ قَلْبَكَ

TS. 157/4 (Semi’tü ebe’l-fethi yûsufe’bne umeri’z-zâhide bi- bağdâde, yekül: Semi’tü

ca'fere'bne muhammedi'bni nusayrin, yekül. Semi'tü cüneyde yekül.) Zâhid Ömer oğlu Yusuf ebû'l- Feth'den ben Bağdat'ta duydum diyor müellif. O Nusayr oğlu Muhammed oğlu Cafer'den duymuş, o da Cüneyd'den duymuş ki Cüneyd-i Bağdâdî şöyle buyurmuş:

(Inna'llahe teâlâ yahlusü ile'l-kulûbü min birrihî, hasbe mâ halüseti'l-kulûbü bihî ileyhi min zikrihî, fe-nzur mâzâ hâleta kalbek)
“Allah-u Teâlâ Hazretleri lütf u ihsânından kullarının gönüllerine ikramlarını, kalplerin Allah'a yönelik zikirlerine göre verir. Himmetlerine, zikirlerine göre verir. Gönüller, kalpler Allah'ın zikri konusunda, Allah'a güzel zikirle yaklaşma konusunda davranışlarına göre Allah da o gönüllere füyûzâtı öyle verir.”

Kısacası: Zikri güzel yaparsan Allah'tan feyzi çok alırsın. Feyiz, zikrin güzelliğine göre gelir demek bu... Bu sözün kısacası, dobra dobrası, kaba Türkçesi böyle. Allah-u Teâlâ Hazretleri iyilik ve ihsânından kulların gönüllerine, kulların gönüllerinde onun zikri nasılsa onun hesabına göre, o miktarda verir. Yâni, senin Allah'ı zikrin nasıl kardeşim? Nasıl zikrediyorsun sen?..

“—Hocam, elime tesbihi alıyorum, bir taraftan televizyon seyrediyorum, bir taraftan etrafı seyrediyorum, elimde tesbih, şıkır şıkır, tıklar tıklar...”

E böyle zikir olmadı. Yâni kendini veremedin sen, aklın başka yerde... Yâni dilin zikrediyor ama aklın başka yerde. Gönlün Allah'ı zikretmiyor. Gönlünle tam yönelmemişsin.

Sakin bir yerde zikir yapacaksın. Neden? Aklın başka bir şeye takılmasın diye. Karanlık bir yerde yapacaksın mümkünse. Neden?.. Işıktan dolayı, etrafındaki ışık olaylarından, renklerden aklın dağılmasın diye. Konsantre olmak için, temerküz edebilmesi için insanın tefekkürünün, toplanabilmesi için böyle, derlenip toplanabilmesi için aklının, kendisini oyalayacak her şeyden sıyrılması lâzım!

O sıyrılma olmadan zikir yapınca, gafletle zikir derler buna. Gâfilâne zikretmek. Oradan bir şey olmaz. Veya çok az şey olur. Ya hiç olmaz, ya çok az şey olur. Ama ârifâne zikir olursa kendisini vererek olursa... Adam ağlıyor... Allah Allah... Ben buna vurmadım, kötü bir söz söylemedim, bu adamcağız niye ağlıyor şimdi karşımda?.. Sen karışma onun işine. Sen onun işine karışma, onu sen anlayamazsın. O içinden Allah'ı tefekkür ediyordu, ne güzel duygular düşündüyse gözü yaşlandı işte. Gözü ondan ağlıyor, ağlaması ondan. İnsan her zaman acıdan ağlamaz ki. Ne güzel duygulardan ne güzel ağlamalar vardır.

Demek ki zikrin kalitesine, kıymetine, derinliğine, şuurunun güzelliğine göre Allah da gönlüne neler ikram ederse eder. İyiyse iyi. Eh, gafil olursa?.. Gafil müridin gönlüne de tecellî olmaz.

(Fe'nzur mâzâ hâlete kalbek) "Bak bakalım kalbine neler karışmış senin!.. Kalbini neler karma karışık etmiş, meşgul etmiş ona bak!" diyor.

E neler meşgul ediyor?.. Bu zamane insanların kalplerini neler meşgul ediyor?.. Fenerbahçe, Galatasaray'ı 2-1 yendi. Mesut Yılmaz reis-i cumhura vazifeyi iade etti, ötekisi şeyi aldı.

Enflasyonun miktarı şuymuş, ihrâcat azalmış, ithâlât çoğalmış, gümrük birliğinden şu olmuş. Bu akşam acaba eğlenceyi nerede yapsak?.. Emirgân korusuna mı gitsek, Çamlıca tepesine mi çıksak?.. Yâr bana bir eğlence filan...

E herkesin aklı, fikri, kalbi dünyevî şeylerle, boş şeylerle meşgul... Allah'la meşgul değil ki, Allah'ı düşünmüyor ki Allah'ın lütfu kendisine gelsin. Allah'ı zikretmiyor ki. Her şey... Allah'tan gayrı her şeyle meşgul. İnsanların kafaları nelerle meşgul. Şuradan yürü, Kadıköy'de anket yap bakalım! Altıyoldan Kadıköy vapur iskelesine kadar anket yap bakalım, insanları durdur, anket yapıyorum de, Hocamız söyledi de, anket yapıyorum, kalbinde ne var? Ne düşünüyorsun? En çok düşündüğün şey ne?..

Kimisi içkide, kimisi kumarda, kimisi şunda kimisi bunda... Bak kalbler nelerle meşgul. Ne ile meşgul? Mâsivallah ile meşgul. Allah'tan gayrı her şey ile meşgul, Allah'ı düşünmüyor, Allah'ı hatırlamıyor, Allah'ı anmıyor, yüce nefis ilimleri düşünmüyor, aramıyor.

Allah-u Teâlâ Hazretleri cümlemizi nevm-i gafletten ikaz eylesin... Gâfil etmesin bizi, câhil eylesin... Kıymetli şeylerin kıymetini bilmeyi nasib eylesin... Kıymetli şeylerin başında marifetullah gelir, Allah'ı bilmek. Onun kıymetini bilmiyor birçok kimse, anlatamazsın. Yâ bu adam Söğütlüçeşme Camii'nde çıkmış, akşamla yatsının arasında neler söylemiş?.. Anlamayan anlamaz. Kıymetini bilmeyen bilmez. Dindediği halde önemsemez. "Yâ Bu benim karnımı doyurmuyor." der. Bu senin karnının da doyurur, dünyanı da gülistan eder, ahiretini de mamur eder, cennete de erdirir, her işini de güzel bir

noktaya getirir ama, işte anlayabilse insan...
Allah-u Teâlâ Hazretleri cümlemizi gaflet uykusundan uyandırır, arif kul eylesin...
Hakkı hak olarak görenlerden eylesin, hakka uymayı nasib eylesin... Batılı batıl olarak görüp ondan uzak durmayı nasib eylesin... Ömrümüzü hayırlı, verimli şekilde geçirmeyi nasib eylesin... Zamanımızı harcamamayı nasib eylesin...
Ümmet-i Muhammed'e, kendimize, dünyamıza, ahiretimize faydeli işler yaparak verimli, hayırlı, uğurlu, sevimli ömür geçirmeyi nasib eylesin... Uzun ömür nasib eylesin... Hani (*ummire tavîlen*) dediği gibi, "Uzun ömürle yaşadı." dediği gibi o ölüm için, hayırlı uzun ömürler versin... Ölümümüzü de hayırlı eylesin... Hüsn-ü hâtîmelerle, Allah'ın sevdiği kul olarak huzuruna varmayı nasib eylesin... Cennetiyle, cemâliyle cümledenizi, cümlemizi müşerref eylesin...
Sübhâneke lâ ilme lenâ, illâ mâ allemtenâ, inneke ente'l- alîmü'l-hakîm. Sübhâne rabbinâ rabbi'l-izzeti ammâ yasifûn. Ve selâmün ale'l-mürselîn. Ve'l-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn.
El-Fâtihâh!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

08. 06. 1996 - İstanbul

[Bütün TASAVVUF SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
Kürsü